

„Jólesett, hogy rám gondoltak...”

Beszélgetés a kitüntetett akadémikussal

— Professzor úr, gratulálunk a díjhoz. Mit jelent ez ön számára, ez az elismerés?

— Meglepődtem, mikor meghallottam, hogy a kuratóriumnak épp rám esett a választása, de nagy megtiszteltetés számomra, hiszen szülővárosomtól kaptam, és annál is nagyobb, mert Szegeden több olyan tudós tevékenykedik, akinek oda lehetett volna itélni. Szeretném azt gondolni, hogy annak a munkának szól, amit egész életemben végeztem. Ez a díj talán még a Magyar Köztársaság Zászlórendjénél is becsebb nekem, mert kedves városomtól kaptam.

— Úgy tudom, ön most sem vonult „nyugalomba”. Az akadémiai bizottság szegedi székháza, és maga a bizottság is megújulni készül...

— Igen, az épület teljes egészében a SZAB otthona lesz, és ebben sok munka fekszik. Először lehetőséget kell keresni, hogy békeben és barátságban kitelepítsük az egyetem kutatócsoportjait, aztán kezdődhetett a tervezés. Szerecsére az Akadémia időben jóváhagyta a költségvetését, került pénz, és októberben az átalakítási munka is megindult. Ha valaminek a jövőben igazán örülni fogok, az az lesz, hogy a SZAB-székházat nem lehet majd az Akadémia szegényháznak nevezni. Több lesz az előadóterem, vendégszobáink lesznek, több helyet kapnak a különböző szakközvetítők, és végre lesz egy klubterem, ahol a város értelmisége összegyűlhet. A SZAB megpróbálhatja majd a fiatalabb korosztályt is bevonni a bizottsági munkába. Az utódok dolga lesz, hogy az elődök munkáját befejezzék.

— Önre úgy tekintenek, mint a szegedi tudományos élet doyenjére...

— Nem vagyok az. Amikor ezt a megható elismerést kaptam, azt mondtam, jó isten, hát nem tudtatok nálam erre rátermettebbet találni? Persze, nagyon jólesett, hogy rám gondoltak.

— Miből tudják fedezni az akadémiai bizottság munkáját?

— Egyrészt az MTA költségvetéséből, másrészt pedig sikerült megvalósítani azt a törekvésünket, hogy a Dél-Alföld három megyéje támogasson bennünket, hogy támogatni tudjuk az általuk felvetett kérdések megoldását. Nem szabad megfeledkezni róla, hogy az akadémiai bizottság három megyéé. A támogatás fejében a kutatások eredményeit meg is tudjuk jeleníteni. Ezek a kiadványok olyan kérdésekkel foglalkoznak, melyek kifejezetten a régiót érdeklik. Például

A Szegedért Alapítvány tudományos kuratóriumának idei díját dr. Grassy Gyula akadémikus, egyetemi tanár kapta. A szegedi születésű professzor a bányahelyek ásványtanának területén kifejtett kutatómunkája révén szerzett nemzetközi hírnevet — szülővárosának is. Nyolc éven keresztül a Geológiai Tudományok Nemzetközi Uniójának mindmáig egyetlen magyar alelnöke volt, 1985 és 1990 között a Szegedi Akadémiai Bizottság elnöki tisztségét töltötte be. Jelenleg a SZAB alelnöke, és a Magyar Tudományos Akadémia Föld-, és Bányászati Tudományos Osztályának vezetője.

találni? Persze, nagyon jólesett, hogy rám gondoltak.

— Miből tudják fedezni az akadémiai bizottság munkáját?

— Egyrészt az MTA költségvetéséből, másrészt pedig sikerült megvalósítani azt a törekvésünket, hogy a Dél-Alföld három megyéje támogasson bennünket, hogy támogatni tudjuk az általuk felvetett kérdések megoldását. Nem szabad megfeledkezni róla, hogy az akadémiai bizottság három megyéé. A támogatás fejében a kutatások eredményeit meg is tudjuk jeleníteni. Ezek a kiadványok olyan kérdésekkel foglalkoznak, melyek kifejezetten a régiót érdeklik. Például

a Csongrád megyei homokterületek szelérozió elleni védelme, vagy a Békés megyei vizek arzéntartalmának kutatása. De a jelenlegi elnök, dr. Telegdy Gyula kezdeményezésére létrehozunk majd egy alapítványt is a dél-magyarországi régió tudományos kutatásáért. Az alaptőke két és fél millió forint lesz.

— Milyen a szakma hangulata a mai időkben?

— Tudom, hogy a mostani idők nem épp derűsek a tudományos kutatás számára, de kár volna, ha mindenkinnek borús volna a kedélyállapota. Úgy nem lehet dolgozni. Érzésem szerint a kelleténél egy kicsit jobban eluralkodott a szakmán egy rezignált hangulat, főleg, ha a kutatók összehasonlítják itthoni lehetőségeiket a nyugati országokbeli lehetőségekkel.

— A SZAB jövőbeli alapítványa tudja-e majd segíteni a külföldi kutatást?

— Elképzelhető, hogy igen. A fiataloknak szükségük van a külföldi tanuláshoz, a gyakorlat lehetőségére, ebből a szakma is nyerhet. De van egy nagy probléma: óriási a kutatók elvándorlása az országból, s ez baj. En az támogatnám, hogy az idősebbek mellett fiatalokat küldjünk ki például nemzetközi konferenciákra, sokat számít, ha van ki bevezesse őket a külföldi „társaságba”.

— Professzor úr, milyen tervei vannak a jövőre?

— Az én szakmai területem a mangánkutatás. Van, akik sok szakterülettel foglalkoznak, én egész életemre ezzel jegyeztem el magam. Most készült el egy beszámoló a mangán hazai előfordulásáról, amelyből több részletet még finomítani kell, így még dolgoznom kell rajta. A másik terv az alföldi medencealjazat kutatására vonatkozik, ez a Pentagonale keretén belül fog zajlani, a magyar, a szerb, illetve vajdasági és az olasz tudományos akadémiaik együttműködésével, amiben Szederkényi Tibor professzora, a SZAB Földtudományi Bizottságának elnökére vár a nagy munka.

Panek József

Degenerációs probléma

Elöttem az élet, hátam mögött a szekrényor. Merre induljak? Kérdezhető viszonylag jókedvűen az ember. Gyanítom, hogy most alapvetően jókedvűnek kell lenni a „kibiráshoz”. A szájról feszített örök mosoly régebben igen gusztustalannak, vagy inkább degenerációs problémának tűnt, most meg antik darabként kezelhetjük a valamely arcon felderülő mosolyt is. De nemcsak a mosolyok országában létezik degeneráció, esetleg annak súlyosabb formája. Bizony, a nyilatkozatokban, beszédekben is szerepel, mint új harci fegyver: könnyfakasztó gránát helyett könnyfakasztó beszéd.

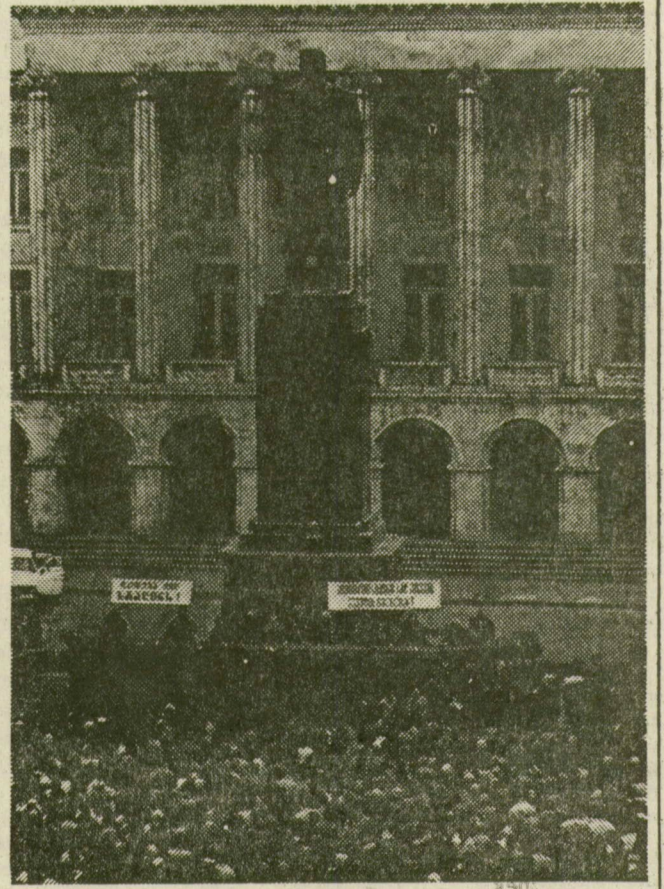
Még hetekkel ezelőtt halottam, azt hiszem, valamelyik Stúdió '91-ben, hogy a művészek, ki e világban kívánja élete hátra levő részét letölteni, annak bizony nem elég művészkedni, vagy bűvészkedni, hanem mellékállást kell vállalnia. A festőnek rajzórát, énekesnek hangórát, a bűvészek angórát, a költőnek zseborát az irodalmi leckékhez. Nos, túléleztem. Arról van szó, hogy törődjünk bele — a nyilatkozó úriember szerint —, hogy akarunk ellenére nem lehetünk azok, akik vagyunk — és itt nemcsak a művészekre gondolok. Bizony, bizony, így veszi kezdetét egy szép, kiadós tudathasadás.

Már engedtessek meg mindannyiunk nevében, ha már ez az egy kis fránya életünk van, akkor ne a helyzethez való ösztönös alkalmazkodás irányítson, hanem legyen benne egy kis „Én” is, persze, csak akkor, ha van kedvünk elkerülni az uniformist. Az ismét más kérdés, ha éppen nincs más választás. Azt hiszem, itt még nem tartunk, Persze, meglehet, hogy ez az eset is csak egy szimpla generációs probléma, amelynek viszont iránya bravúrosan mutat a degeneráció felé. De ekkor már az is megeshet, hogy a szegénységet életünk „mellékállásának” kell tekintenünk, amihez gondolom, vajmi kevesen érezhetnek indíttatást.

Feladni korán, elbukni késő.

Podmaniczky Szilárd

Kép-zavar

Soha el nem felejtetem: 1953. március 5-én délelőtt ott ültünk az óvoda nagytermében, a gyászkeretes Sztálin-kép előtt, és sírtunk. Biztosan azt mondták, sírni illik, sírni kell, meghalt Apánk. Jó néhány dalt és verszetet kántáltunk már a nagy vezérről, apánkról, a nagy kormányosról, s valahol talán meg is sejtettük, nagy dolog tanúi vagyunk. Mi ott, a gyomai óvoda gyászszalagos Sztálin-fényképe alatt. Hogy hányan pisiltek és kakiltak be a hosszúra nyúlt sírás és néma szipogás ideje alatt, nem őrizk statisztikák. Azt azonban igen, hogy soha egyetlen hadúrunk zseninek, népvezérnek sem állítottak annyi szöveget, megmentőt, mint Jozsif Visszarionovics Dzsugasvilinék.

Arra már kiskamaszként emlékszem, hogy a filmhíradó képsorain miként döntötte le a népharag '56-ozsán a hatalmas budapesti Sztálin-szobrot, néhány hónapja pedig felidéződött az emlék, amikor kiderült, hogy a néhai zseniális színész, Pécsi Sándor miként mentette a hatalmas szobor kezét kertjébe, cserjék közé, virágtartónak. Aztán arról is tudomást szereztem, hogy az ország első Lenin—Sztálin kettős szobrát — kétes dicsőség! — éppen Szeged városa állította, a szebb munkákat is készítő szobrász, Szeged kalapácsos krónikása, Tápai Antal jóvoltából. S az már igazán csak néha jut eszembe, hogy a szoborkettős 1956 földindulásáig itt állt jelenlegi munkahelyem előtt, ahol szebb tavasz napokon Lidice rózsái illatoznak — míg el nem űzi őket is a rendszerváltás gyakorta kiszámíthatatlan széljárása.

Mindez a fenti képről jutott eszembe, amit a szovjet hírügynökségtől kapott a szerkesztőség. A képhez fűzött információból kiderült, hogy „Vannak, akik szeretik Sztálint, minden idők és népek vezérét”, sőt azt követelik, hogy tudományos társaságot alapítsanak műveinek és tevékenységének tanulmányozására. Grúziában Nemzetközi Sztálin Társaság alakult, melynek vezetője Irakli Dzsordzsadzse altábornagy, a Grúz Tudományos Akadémia tagja, kifejtette, hogy több nyelven kívánják megjelentetni Sztálin műveit, és minden lehetséges módon propagálni kívánják tevékenységét. A képen látható nagygyűlés szónokai arra szólították fel a résztvevőket, hogy úgy őrizzék Sztálin örökségét, mint a szemük világát.”

Hadd emlékeztessék azokra a mind gyakrabban föltűnő hírekre, hogy az egykori pártiskolák, szakszervezeti, oktatási centrumok, tanácsi továbbképző fórumok tulajdon egyhangú könyvtárai egyenként. S vannak evők. Részint fiatalok, akiket őszinte érdeklődés vezérel, s nem szándékoznak abba a hibába esni, amelynek mi szenvedő alanyai lettünk. Abba tudniillik, hogy úgy bíráltuk a Bibliát, hogy soha kezünkbe se vettük; hogy úgy ítéltünk nyugati filozófiai irányzatokról, hogy kizárólag a kritikájukat ismerhettük meg; hogy pontosan tisztában voltunk mindazzal, amit elvárnak, s kevesebbet törődünk azzal, ami igaz lehet...

A történelem egyesek szerint nem más, mint szoborállítások és szobordöntések folyamata. Ez a legprimébb jele a változásoknak. Persze, elgondolkozhatunk azon, mikor, milyen politikai közegben születtek közterti szobraink, az 1700-as évektől napjainkig. Ha végiggondoljuk a nem csekély sort, nagy dolgoknak jöhetünk nyitjára — hogy szabadon idézzem Örkény zsenialitását.

Az elmúlt években döltek a Lenin-, a Sztálin-, a Hodzsa-szobrok. De eltagadhatatlan, hogy erősödött például Németországban az újfasiszták attackja, a Szovjetunió egyes részein Sztálin-reneszánsz éled. Szaddám Huszein körül még mindig milliós néptömeg épít élő szobortalapzatot, Phenjanban áll a húszméteres Kim Ir Szen-emlékmű... S — nem tréfa — nemrégiben egyik jeles festőművésznünk óriási ötlettel állt elő: mentünk meg az egykori pesti Sztálin-szobor raktárakban mállo domborműveit, s helyezzük el az ópusztaszeri nemzeti emlékparkban. Ennél már csak az az ötlet elképzelhetőbb, miszerint nem kellene lebontani a szovjet emlékműveket a Széchenyi térről, hanem — gazdasági megfontolásból — csak ki kellene cserélni jelképeit és betűit, s lehetne akár második világháború vagy '56-os obeliszk is.

Persze, nem is olyan képtelen a dolog, hiszen a Gellért-hegyi szabadságszobor eredetileg Horthy István síremlékének készült.

Sic transit gloria mundi

Tandi Lajos

Morzsák a Bibliából

„AMIKOR PEDIG BÖJTÖLÖK”... (Máté ev., 6:16.) — A hűsvét előtti hat hetet a kereszténység a böjt időszakának nevezi. Ez a fogalom évezredek alatt nagyon tarka, kedves, vallásos népszokásokat szült a különböző korszakokban élő és különféle helyzet, körülmény által befolyásolt emberekben. Ismeretes és gyakorolt a böjt a Biblián kívüli életgyakorlatban is. Tekintsünk a Biblia forrásaira!

Az Ószövetség népének Isten rendelte a böjtöt, a megtartoztatást, eszközül arra, hogy Ura szentségét, hatalmát, erejét és igazságát megmondolja, átérzeze, átélje; meg az étel és az ital ad erőt, tart meg, segít győzelemre, hanem az Isten ereje, szeretete és ígérete. Különösen az évenkénti nagy engesztelés napján, amikor megtisztítja Isten népét bűneiből, meg kellett magukat „sanyargatni”, örökkévaló rendelkezés szerint (III. Mózes, 16:29): „Ha pedig valaki nem tartoztatja meg magát ezen a napon, azt ki kell irtani népe közül” (III. Mózes, 23:29).

Mózes negyven napig böjtölve volt a Sínai-hegyen, Isten közelében, mikor a szövetség kőtableit kapta (II. Mózes, 24:18)

Jézus megváltó munkájának megkezdése előtt negyven nap és negyven

éjjel a pusztában, böjtöléssel készült megbízása teljesítésére. Hasonlóan nagy fontosságú események idején Isten hatalmának, oltalmának, segítségének kérését, bizodalmt böjtöléssel is nyomatékosították: „Böjtöt hirdetem ott, az Ahavá-folyó mellett, hogy megalázzuk magunkat Isten előtt, és jó utat kérjünk magunknak, hozzátartozóinknak és minden jószágunknak.” (Ezdrás próféta, 8:21.) Eszter királyné 3 napos, teljes böjtöt tartott a zsidókkal, mikor bemenni készült értük a király elé, a törvény ellenére (Ezster k.-ve, 4:16). Böjtöléssel és imádkozással szolgált Istennek éjjel és nappal a templomban Anna (Lukács ev., 2:37). Böjtölve és imádkozva indították a missziói útra az apostolokat, választották meg a gyülekezetek vezetőit (Apostolok csel., 13:2-3, 14:23).

Böjtölve fejezték ki szomorúságukat, bűnbánatukat, gyászukat (Bírák, 20:26, II. Sámuel, 1:12, 12:16). Böjt volt a megtérés pecsétje, a hit és engedelmesség kifejezése (Jónás, 3:5, Jóel, 2:12, Dániel, 9:3).

Beszél a Biblia olyan szomorú esetről is, mikor a böjt minden lelki tartalmat nélkülözve, csak üres külsőség volt, sőt ezzel próbálták volna Isten irányítani, kényszeríteni vágyaik elérésében segítségre, mint érdemszerző cselekedettel Isten meg-

kérdezi: „Ilyen az a böjt, amely nekem nem tesz ki... melyen az ember lelkét győtri? Ha lehajítja fejét, mint a káka, zsákba öltözik, és hamu szór maga alá, azt nevezed böjtnek? — Nekem az a böjt tetszik, amikor leoldod a bűnösen felrakott büncseket... szabadon bocsátod az elnyomottakat, összetörsz minden jármot! Oszd meg kenyeredet az éhezővel, vidd be házádba a szegény bűjdősöket, ha meztelent látsz, ruházd fel...” (Ezsaiás próféta, 58:1-14).

Jézus így tanítja böjtölni tanítványait: „Amikor pedig böjtöltök, ne nézzetek komoran, mint a képmutatók, akik eltorzítják arcukat, hogy lássák az emberek böjtölésüket... böjtölésedet ne az emberek lássák, hanem Atyád, aki rejtve van, és Atyád, aki látja, ami titokban történik, megfizet neked” (Máté, 6:16-18).

Mit tegyünk e böjt időszakban? — Vágyainkat megkorlátozva, kísérjük végig Megváltónkat lélekben szenvedése útján, megbánva bűneinket, amikért szenvednie kellett, hogy megváltson bennünket. Éliük át, hogy nem az étel, hanem az Ő ereje tart meg és vezet bennünket az életen át az örök életre.

Papp László református lelkész